

אמריקה

ידיעות

ידיעות אחרונות

מהדורת החוף המזרחי • גיליון 30/10 • יום שישי, י"ב באב תש"ע, 23.7.2010

Hummus Place®
www.HummusPlace.com

ישראלי

בואו לנגב חומוס

Kosher

1-877-400-8430

EAST VILLAGE 109 Saint Mark's Pl (1st Ave)
WEST VILLAGE 71 7th Ave. South (Bleecker St.) | 99 Macdougall St (Bleecker St.)
UPPER WEST SIDE 2608 Broadway (98th St.) | 305 Amsterdam Ave. (74th St.)

העוזבים

על דרכם הקשה של חסידים צעירים אל מחוץ לקהילה הסגורה | עמ' 10

RE/MAX
PROPERTIES PLUS

NJAR CIRCLE OF EXCELLENCE 2009 PLATINUM AWARD / RE/MAX PLATINUM CLUB
המפתח לקניה נכונה טמון בגישה מקצועית וכנה - אורלי חן

40 Saddle Lane / Tenafly, NJ 07670

\$3,998,000

55 Threlkirk Road / Tenafly, NJ 07670

\$4,197,500

10 McGrath Drive / Crosskill, NJ 07626

\$3,600,000

10 Adams Drive / Crosskill, NJ 07626

\$3,198,800

Equal Housing Opportunity

ARLS

YOUR **BERGEN COUNTY** REAL ESTATE EXPERT

T: 201.567.9191 / C: 201.803.9611 / RE/MAX Properties Plus / 3 West Railroad Avenue / Tenafly, NJ 07670

www.orlychen.com

צעדי התרחקות

”
כחסידת לובביץ'
מלכי חונכה שזו
אחריותה לשפר
את העולם,
להציל נפשות.
היא החליטה
להקים בית חב"ד
מסוג אחר: בית
לאילו שמצאו את
עצמם בחוץ.

”
זה היה תהליך
קשה ולא נעים.
פגשתי את אשתי
לרבע שעה,
סיכמנו, וסגרנו את
העסקה באירוסים
אצל הרבי. ידעתי
בוודאות שאנחנו
לא מתאימים ושאני
לא רוצה להתחתן,
אבל גם שזה הדבר
הנכון לעשות.
זה מה שאלוהים
רוצה. הפעם הבאה
שהתראנו, כעבור
חצי שנה, הייתה
בחתונה

מאת אורלי סנטו / צילומים: לוויד בישוב

כתפה, האם היא אמורה להשפיל מבט ולהתר-
חק במהירות, או האם זה דבר שכיח ומקובל? איך
חיים בעולם בו החוקים לא כתובים ולא מוכרים?
המעבר מחסידות לחילוניות היה רצוף בלבול,
אי הבנות וטעויות, אבל קשה מכל הייתה הבריי-
דות. אפילו מהגרים חדשים מתרבויות רחוקות
לא הבינו את הטטליות המזעזעת של השינוי.
יש אחרים כמוה, ידעה, שיושבים בסטארבאקס
בג'ינס וחולצת טריקו אבל עדיין מתקשים לבי-
לוע מבלי לברך. אחרים כמוה, שבהסוואת חול-
צות מכופתרות וכיסויי ראש יושבים בחדר עם
הווילונות משוכים ומספרים בבלוג שלהם את
מה שלא יכולו להגיד לאנשים הכי קרובים להם.
לקראת סוף הסמסטר תלתה שלטים באונברסיטה
והפיצה שמועה בין מכריה שהיא רוצה להיפגש
עם אנשים כמוה, כאלה ששברו מן הדת. לתדה-
מתה, הגיעו לפגישה עשרים איש.

זו הייתה ההתכנסות הלא פורמלית הראשונה
של מה שעתיד היה להפוך לאירגון Footsteps,
שמקדיש את עצמו לסיוע ותמיכה לאלו הררי-
צים להכיר את העולם שמעבר לקהילות הסגור
רות בהן גדלו. ברבות הימים האירגון יתן מענה
לקשת רחבה של קשיים והתמודדויות מורכבות,
אך אותה פגישה נרגשת התרכזה בהקלה העי-
צומה שבמציאת עמיתים. עבור מי שבא ממקום
חס ועוטף כמו הקהילה האורתודוקסית, הברידות
שמלווה את השינוי הינה גזירה אכזרית. העוברים
נזקקו אחד לשני, לשיחה והבנה ועיצה; ולאילו
בלי קשרים בעולם החילוני בכלל, הצורך הזה היה
עניין של חיים או מוות. כחסידת לובביץ' מלכי
חונכה שזו אחריותה לשפר את העולם, להציל
נפשות. היא החליטה להקים בית חב"ד מסוג אחר:
בית לאילו שמצאו את עצמם בחוץ.

לובביץ', נשלחה לשנת סמינר יהדות בישראל.
הסמינר נועד כמוכּן לחזק אותה, אבל השעות
הממושכת מחוץ לבידוד של הקהילה פתחה דלת
לשאלות רציניות. האם באמת האמינה שהתורה
הוכתבה על ידי האל? וכל תרי"ג המצוות, האם
גם הן משמיים או מידי אדם? נניח לרגע שבני
אדם כמוה הם שהמציאו אותן, אז מה הטעם בל-
וותר למענן על חינוך, קריירה, האפשרות להיות
משהו חוץ מאם לילדיה ואשה לבעלה?

כמו רוב הלובביצ'ים, מלכי אהבה את הרבה
מעומק ליבה והשתוקקה למלא את השליחות לה
הטיף: להציל נפשות, לקרב עוד יהודים לתור-
רה, ובכך לקרב את העולם כולו לגאולה. אבל
מי שראתה בו משיח נח בקברו כבר שנים, ולא
נראה שהמאמץ המתמיד להביא עוד יהודי לקיום
עוד מצווה באמת משפר את העולם. האם שיפר
את חייה שלה? ככל ששאלה יותר, מצאה פחות
תשובות.

דבר אחד היה ברור: בגיל תשע עשרה היא
עדיין לא הייתה מוכנה להתחתן ולעשות ילדים.
היא רצתה עוד זמן וידעה שבקהילה לא יתנו לה
לחכות. היא הייתה חייבת להימלט.

לאחר שחזרה מישראל מלכי עזבה, בסיוע בן
דודה, את בית הוריה בקראון הייטס ועברה לגור
עם סבתה החילונית במנהטן. היא נרשמה ללי-
מודי משפטים בהאנטר קולג' ותוך כמה חודשים
הייתה סטודנטית מן השורה.

מן השורה, אבל איך תתלבש אם אין לה שמץ
של הבנה מה כל בגד אומר? איך מתנהלים בכיתה
בה המינים מעורבים? על מה היא אמורה לדבר
עם מכריה החדשים, מה נהוג להגיד, מה מקובל
לעשות, ומה לא? אם גבר פונה אליה, האם זה
אומר שהוא מתחיל איתה? אם הוא מניח יד על

צחוק ילדים, יבבת תינוק, קולות שלווים של
שבת בצהריים עולים מהחלון הפתוח. בחוץ ניו-
יורק, העיר הההומה והשוקקת בעולם. אבל כאן,
בין גבולות חוט העירוב שמפריד בין פנים לחוץ,
בין הקהילה לעולם, קראון הייטס שקועה עמוק
בתרדמת שבת מקודשת.

מלכי שוורץ לא הצטרפה היום למשפחתה
בבית הכנסת. היא נשארה בבית בתואנה שאינה
מרגישה טוב, וכבר שעה שהיא בוהה כמשותקת
בטלפון. כשתחייג, ידעה, כשתחלל את השבת
במכוון לראשונה בחייה, יהיה זה צעד שאין ממנו
חזור, צעד שיפריד בינה לבין דתה, בינה לבין
משפחתה, בין עברה ועתידה האפשרי.

הצעד הזה עתיד להוביל להקמת אירגון שיש
נה את חייה וחייהם של מאות יהודים, אך היא
כמוכּן לא יודעת את זה כרגע. כרגע היא מרגישה
מאד לבד.

ההכרה שמשפחתה עלולה לחזור בכל רגע
מבית הכנסת דוחפת אותה בסוף לפעולה. היא
חוטפת את השפופרת ומחייגת לבן דודה. הוא
עונה, וחולפות כמה שניות לפני שהיא מסוגלת
לדבר.

"אני לא יכולה להמשיך להיות כאן", מלכי
אומרת לבסוף. "אני צריכה את העזרה שלך".

סיפורה של מלכי שוורץ סופר כבר באחד
מפרקי הספר החשוב, The Unchosen, אותו
כתבה הלה ווינסטון והוא עוסק במורדים ופורשים
מעולם החסידות הניו-יורקי. הפרטים המובאים
כאן מבוססים על הספר ועל ראיונות קודמים שנ-
ערכו עם שוורץ.

לאחר שסיימה תיכון בהצטיינות, מלכי,
המבוגרת מבין תשעה ילדים במשפחה של חסידי

זיעה

מי שלא סובל מתסמונת השחי הלחלוחי זכאי להינשא על ידי ההמון המיוזע בראש חוצות

בשנועות האחרונים בית השחי שלי מקבל את מירב תשומת הלב, הרבה יותר מכל האברים האחרים. בית השחי שלי זוכה לתחיה מחודשת ואני נוטה לבהות בו, לגעת בו, להריח אותו, ובעיקר לתהות יחד איתו מדוע אלוהים לא בחר לשים לנו את בלוטות הזעה במקום פחות בולט, נגיד במאחורה של הברכיים. מה אכפת לי עיגולים בברכיים. מישוהו ידע? מישוהו יראה? אבל האמת שעיגולי זיעה בבית שחי הם תמצית מהות החיים. מסריחים, מביכים ולא יורדים בכביסה. האדם קיבל את עיגולי הזיעה למען יזכור את מקומו. ומי שלא סובל מתסמונת השחי הלחלוחי זכאי להינשא על ידי ההמון המיוזע בראש חוצות.

אנו צריכים לבחור את מנהיגינו על פי רדיוס עיגוליהם. ככל שהעיגול קטן כך גדול העילוי. קחו את ישו למשל. גם כאשר היה תלוי על הצלב, באקלים הים-תיכוני הלוהט, עם סיכוי אפסי שהספיק למשוח דיאודורנט לפני שיצא לדרך היסורים, הבחור לא הכתים את הפונצ'ו הלבן שלו, אפילו לא טיפה. והרי בגד לבן זה הכי בעאסה כשרטוב, שלא לדבר על כך שבלי אקונומיקה כל החיבור שם של שרוול חולצה נהיה צהוב ג'יפה כזה. אבל ישו נשאר יבש כחציה העליון של הכינרת וזה מה שמבדיל משיח מאספסוף. חוצמזה, אף פעם לא הבנתי איך אפשר לקחת בן אדם עם עיגולי זיעה ברצינות. לא רק שזה אידיוטי, זה גם מהפנט. השיטפון התת-שחיי סוחף את המבט אל מערבולת אין סופית וכמה שמתאמצים להסתכל בעיניים, הוורטקס הרביק גורר את האישונים אל האיזור שמתחת לכתף.

הנה אזורק לכם סטארט-אפ ושמו "ספגונית - תחבושת היגיינית לבית השחי". כל מה שצריך זה ללפף שני אולוויזי אולטרה עם גומיות באזור האינטימי שיתפקדו כאקוויפר החוף וישימו קץ להצפות העונתיות. תרימו את זה ויש לכם מיליונים בבנק.

דרך נוספת שעדיין לא נבדקה רשמית, היא זריעת שתלי אקליפטוס בבקע הזרוע. אם החלוצים הצליחו ליבש כך את פתח תקווה, לא מסתמנת בעיה לייבוש ביצות הגוף באותה הדרך. אבל אם כבר להזיע בקיץ הזה, אז צריך לכוון לקיצון, לפתח הצפה טוטאלית, כזו שמתחברת מהשחי אל הגב התחתון ומקיפה את צוואר החולצה. כך אנשים לא יחשבו שעומד מולם עוד מזיעון מהישוב אלא אתלט מקצועי שהגעתו עד הלום כללה אימון מפרך לתריאטלון, או שמא אף יסיקו שיש בנמצא אדם עם בעיה רפואית, וכידוע, אף אחד לא עושה צחוק מבעיה רפואית. ובאמת לא משנה כמות המקלחות הקרות, כל עוד שהגוף לא זורם יחד עם הטיפות אל הביוב, בשורה התחתונה זה החום של ניו-יורק שיגרום לכם להזיע בשורה של התחתונים.

או בחייכם, אל תגירו לי שאתם אוהבים את הקיץ. אני לא מסוגל לשמוע אנשים שגרים בניו-יורק ומקללים את החורף. אלא אם אתם מאלה שקוראים את "מה ומי במיאמי" אין לכם סיבה לאהוב את העונה המבחילה שנופלת על העיר וגורמת לכולנו להשאיר מאחור שובל מגעיל של נוזלי גוף מלוחים. אומרים שבקיץ הימים מתארכים. בטח מתארכים. כי רק היציאה בבוקר מהבית אל הסאבוויי מרגישה כמו נצח במדבר סהרה. בחורף, למשל, קמים מהמיטה אל האוויר השברירי. אני מתעורר חצי דקה אחרי שפקחתי עיניים, כשפני פוגשות את הזרם החמים והמנחם של מי הכיור הצלולים. הכאפה של הכפור החודר ממלאת את הגוף במרץ ומכניסה חיים בעצמות העייפות. ובקיץ? כל יום זו טראומה מחודשת. אני שולק את עצמי מהשלולית ונמס לכיוון הכיור. שטף המים הקרים מרגיש כמו יום מיון בכלא מעשיהו, ולמרות שיש מן המנחם במקלחת רעננה, אפקט החיות נגזר עם הפסיעה הראשונה אל מחוץ לחדר המדרגות אל תוך גיהנום שמרגיש כמו חמאם תורכי, רק בלי ענפי עץ הדקל, המגבות הרטובות והחריץ השעיר של הרוסי השמן. האוויר שלא התחלף מאז יוני מריח כמו ביצה סרוחה, ושאריות המקלחת הקרירה מתחלפות ברגבי חום מהביל, וכל זה עוד לפני שיורדים לרכבת התחתית, אל מעמקי הסאונה המצחינה מאדי השתן שנדבקים על גבעת הדיאודורנט התעשייתי אשר הרים ידיים כבר מזמן והשאיר את החולצה המכופתרת לחסדי הבלוטות העולות על גדותן.

כן, הגוף שלי הופך בקיץ לשמורת טבע אקווטית, ואני מטפח להנאתי ביצה טרופית בתחתונים. קו העורף שלי נמס כמו במהירות של קרחון קוטבי בהתחממות גלובלית ומאיים בכל רגע להטביע את טיפת הכבוד העצמי שנשאר לי בים דביק של כעס ועצבים. הקיץ של ניו-יורק הוא אחד הפשעים הגדולים של אלוהים נגד האנושות והייתי לוקח את כבודו לתת את הדין בהאג, רק ששמעתי שיש שם 42 מעלות בצל, ולפסיכים האלה אין אפילו מזגן.

רועי הולר

הקהילות החסידיות בניו-יורק וסביבותיה חיות ותוססות, אבל גם בהן מתעוררים מידי פעם צעירים וצעירות, מביטים סביבם ומתחילים לשאול שאלות שעלולות להוביל אותם אל מחוץ לעולם המשפחתי והקהילתי בו גדלו, מחוץ למציאות היחידה אותה הם מכירים. ואז מה? אירגון בשם Footsteps, אותו הקימה צעירה שעזבה את עולם החסידות, מגיש עזרה - נפשית, מעשית וכלכלית - לאלו שעושים את המעבר הדרמטי מעולם אחד לעולם אחר

אחד שעזב (אבל שמר על הזקן). אליעזר טברסקי

גם אם הוא מוכן לזרוק את נשמתו ללהבות הגיהנום - לאן ילך?

במטה אירגון Footsteps במנהטן יש חדר מחשבים, כיתת לימוד, חדר כנסים קטן וספריה. ספרים רלוונטיים כמו "זר בארץ זרה" של רוברט היינלין, "100 שנות פילוסופיה" והקוראן, מעטרים את המדפים.

פעם בשבועיים קבוצת התמיכה נאספת בחדר הכנסים. תחת הסכם חשאיות תתם ובהנחיית פסיכולוג הם מתאמצים להתיר את סכך הקשיים שמלווים את תקופות המעבר.

"מה אני יודעת על דייטים? חשבתי שזה הולך טוב", אחת המשתתפות יכולה להגיד "אבל הוא ניסה לנשק אותי. נרתעתי, ביקשתי שנחזור הביתה. הייתי כל כך עצבנית שהיה לי קשה אפילו להסתכל עליו. נדמה לי שהוא התאכזב ממני, אולי הוא כעס. האם העלבתי אותו? לא שמעתי ממנו מאז - מה זה אומר? אולי רצה רק לנצל אותי? או אולי חיבב אותי אבל קיבל את התגובה שלי כסירוב? הייתי רוצה להתקשר ולהסביר, אבל האם זה מקובל, לאשה?"

או: "אשתי לא נותנת לי לראות את הילדים יותר. הרבה והקהילה כולה עומדים מאחוריה. מה אני יכול לעשות, שלא יסב להם יותר נזק ממה שכבר גרמתי? אולי באמת הדבר הטוב ביותר עבורם זה פשוט לתת להם לשכוח אותי?"

ואפילו: "כל החברים איתם גדלתי, שלמרתי איתם בשיבה, שאכלנו והתפללנו יחד, אין לי מה להגיד להם יותר. חוץ מהפגישה כאן, שבו-

המשך בעמוד הבא

הבדלה והפרדה

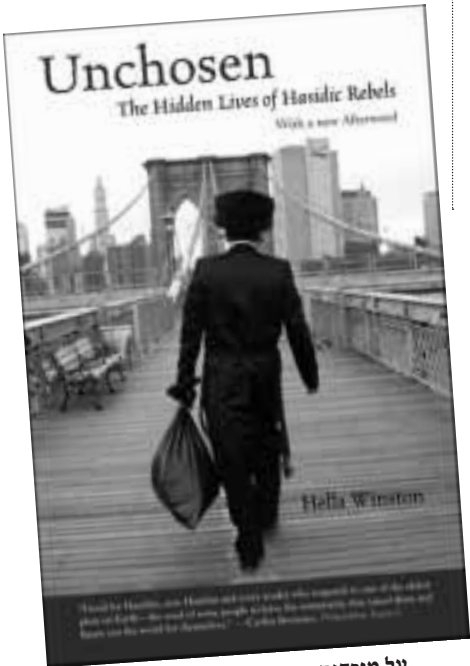
הם מכאן, מהעיר הזו, אבל מעולם אחר לגמרי. בערך 200,000 חסידים מזרמים שונים חיים כיום בניו-יורק וסביבותיה. הם מקובצים בקהילות אוטונומיות, הגדולות בהן בבורו פארק, ווילאמסבורג, קראון הייטס, וכן במונסי קיר-יית יואל וניו-סקוור. כל קהילה מתרכזת סביב מנהיג רוחני משלה, האדמו"ר, הנושא בתפקיד פולחני שעובר בירושה מדור לדור. התורה, המנהג, התלמוד, שולחן ערוך, סדרי חסידות ודברי האדמו"ר, אלו הסמכויות המחוקקות לפי סדרן. משפט רבני מפורסם אומר: איך הבדילו את עצמם בני ישראל מן הגויים כשהיו במצרים? בשם, בלשון ובמלבוש. צורת הלבוש נועדה להפריד את החסידים באופן פיזי משאר העורלם ולהקשות על התבוללות. הקהילה החסידית שונה גם בשפת הדיבור. ככלל יידיש היא שפת האם. היא נבדלת במערכת החינוך: אחרי בית הספר היסודי הבנים לומדים רק תורה. היא שונה במבנה החברתי, המבוסס על הפרדה נוקשה בין המינים. ערכי משפחה, זוגיות, כל ערכי היסוד בנויים לא על רגשות והשקפות האינדיבידואל אלא על מחויבותו הדתית. הטלוויזיה אסורה בהחלט. קולנוע, רדיו, עיתונים חילוניים ואינטרנט נחשבים השפעה שלילית חמורה.

הבירוד שהקהילות כופות על עצמן משמש כקו הגנה כפול: הוא שומר על הטוהר הרוחני של האוכלוסיה מפני השפעות חוטאות ופיתויים מחוץ ובו זמנית מנציח את חיי הקהילה בתור ברירה האפשרית היחידה, כי בלי הכרות בסיסית עם העולם בחוץ, גם אם אדם רוצה לעזוב,

צילום אילוסטריציה. למצולמים אין קשר לכתבה | צילומים: Lloyd Bishop, www.lloydbishop.com

בה שהה. הוא פוטר מעבודתו בבורו פארק ולא היה סיכוי שימצא שוב עבודה בקרב הקהילה. הוריו ובני משפחתו ניתקו איתו קשר לחלוטין. הוא חי ועבד בחנות של חבר לזמן מה, אבל אחרי שאנשים ראו אותו אוכל בסניף לא כשר של סטארבאקס, החבר ביקש ממנו לעזוב. "זה מסכן את משפחה שלי", התנצל. אליעזר הבין. חוזרים בשאלה הם תמיד אורחים לא פופולארים, אבל בנו המורד של אדמו"ר הוא סכנה של ממש. אליעזר (או "לוזר", כפי ששמו נהגה ביידיש), הוא אחד מ-12 הילדים למשפחת טברסקי. המשפחה היא חוליה בשושלת חסידית עתיקה

על מורדים ועוזבים. ספרה של הלה ווינסטון

ונערצת של רבני צ'רנוביל, שמקורה באדמו"ר מנחם נחום טברסקי, תלמיד של הבעל שם טוב. אביו של לוזר הוא הרבה, המנהיג הערתי, של קהילת פלתיחתן מזרם הבלס. "כילד תמיד הייתי הכבשה השחורה. הייתי סקרן מידי ושאלתי את השאלות הלא נכונות: לדוגמה, רציתי לדעת האם נמצא בשירותים? נאמר לי שהוא נמצא בכל מקום, אבל בה בעת נאמר לי שהוא קרוש והשירותים הם מקום טמא. לא קיבלתי תשובה. השאלה נחשבה חצופה". בגיל 15 אליעזר נשלח לפנימייה אולטרא-דתית בלונדון. המשמעת הנוקשה עשתה את העבודה: בין אם האמין או לא, כדי לעבור יום

רה הפנימית, אך בסופו של דבר מצא את עצמו מתאבל על חייו.

"עם הזמן התקרבותי לאשתי, ואני אוהב את ילדי כמו שום דבר אחר בעולם. זו הייתה ההחלטה הקשה ביותר שלקחתי בחיי, אבל הבנתי שאם אשאר בהעמדת הפנים תמיד אחווה את חיי כבזבוז טרגי".

ב-2007 התגרש שולם מאשתו ועזב את הבית. יחד עם ההקלה העצומה, התקופה שבאה אחר כך הייתה מלאה כאב וגעגועים.

"אחרי הגירושים נשארתי לבד. נרשמתי לאוניברסיטה, אבל היה קשה ליצור קשר עמוק עם הסטודנטים החילוניים. אנחנו לא מאותו עולם. החברים הוותיקים מהקהילה גם הם חיו בעולם נפרד ולא יכולנו להיפגש עוד. הבדידות התחילה להיות בעיה קשה. תמיד הייתי אדם חברתי והריקנות הזו תפסה אותי לא מוכן. את מלכי הכרתי כבר ב-2003. ידעתי על 'פוטספס' ויי דעתי שאהירגון מטפל בקשיי התאקלמות בסיסים. לי יש דירה, עבודה, אני קורא וכותב ברהיטות, ולמען האמת אני לא צריך שיחוי"קו לי את היר. אבל הגעתי למפגש והופתעתי לטובה. היו שם צעירים ותמימים, נכון, אבל היו גם אנשים מבריקים. את החברים הראשונים שלי אחרי המעבר הכרתי שם. עם הזמן יצרתי מעגל חברתי מפותח משלי, אבל בשנה ההיא, עם התרסקות חיי הקודמים, פוטספס ריכך את הנחיתה".

אף שהאירגון אינו מקבל אליו קטינים, רבים מהמשתתפים באירגון הם אכן צעירים בגילאי 18-20. עבור אלו פוטספס הוא באמת סוג של הורה מאמץ.

ג'נקינס: "עד היום גרו אצל ההורים, ופתאום הם צריכים לפרנס את עצמם. הם צריכים מהר לרכוש מיומנויות כדי למצוא עבודה, כדי לשלם את שכר הדירה. הם צריכים להתקבל לאוניברסיטה עם חינוך כללי ברמה של כיתה ד', כשכל חייהם למדו רק תורה. רבים שעזבו את הקהילה ולא הגיעו לפוטספס פשוט נפלו".

– מצב בו אדם מאבד את כל מה שהוא מכיר בבת אחת, ונזרק לעולם חדש, בלי שום כלים, זה נשמע כמו תרחיש די קיצוני. אני מעירה. "לא", מייקל עונה בהשתוממות, "לא, זה דווקא המקרה הנפוץ ביותר".

בן האדמו"ר

אליעזר פנה לפוטספס אחרי חודש בו גר במכונית ואכל שאריות ממסעדות. לאחר שהתגרש מאשתו והשמועה פשטה כי הסיבה לגירושים היא כפירה, בעל הבית שלו פינה אותו מהדירה

שולם שידוך עבורו.

"זה היה תהליך קשה ולא נעים. פגשתי את אשתי לרבע שעה, סיכמנו, וסגרנו את העסקה באירוסים אצל הרבי. ידעתי בוודאות שאנחנו לא מתאימים ושאני לא רוצה להתחתן, אבל גם שזה הדבר הנכון לעשות. זה מה שאלוהים רוצה. הפעם הבאה שהתראנו, כעבור חצי שנה, הייתה בחתונה. לא היו לי אהיות קטנות ולא ידעתי כלום על האנטומיה הנשית, מעבר למה ש'מדריך החתנים' אמר לי: תיכנס למיטה שלה (ווגות חרי"דים ישנים במיטות נפרדות), תשכב עליה, תן לה נשיקה... השאר יקרה לבד. ואני, מבועת, לא נתתי לו ללכת: 'אתה יכול אולי לתת לי עוד כמה פרטים? זה עדיין לא נשמע נכון!'"

על אף הקשיים הטכניים, תוך שנתיים היו לזוג שני ילדים. שולם, חובב מחשבים מילדות, לימד את עצמו תכנות ומצא עבודה בחברת מחשבים בבעלות דתית במנהטן. לאט לאט הרשה לעצמו לקרוא יותר ספרות חילונית: היסטוריה, מדע, ארכיאולוגיה מקראית, היסטוריה של המזרח התיכון. "פתאום זה פשוט התפרק. התיאוריה שמאחורי האמונה קרסה תחת העובדות. יש דרך אחת בה אני יכול לתאר איך זה הרגיש: דמיני שאת חיה שנים עם מישהו שאת מאוהבת בו עד טירוף, ובוקר אחד החדר ריק. את חושבת, הוא יצא ותיכף יחזור, אבל החדר נשאר ריק. את חושבת, 'הוא עזב אותי' אבל אחרי זמן את מבינה: הוא מעולם לא היה שם. זה אותו החדר כמו תמיד, והוא תמיד היה ריק. זו הייתה אשליה, כל האהבה והלהט לרמות הדמיונית הזו היו רק כדי סוי לבדידות. אין כעס על הנטישה כי את רואה שתמיד היית לבד. יש רק אובדן נורא, בלבול ומהומה פנימית: איך יכולתי להיקשר כל כך למשהו נטול בסיס, ואם כבר נקשרתי – למה לא יכולתי להישאר עם האשליה?"

"אתה חושב יותר מיד. זה לא טוב", הייתה התגובה של אשתו למאבקיו. ללא אמונה חיה הרת הפכו לשיגרה מעיקה, אותה שולם נאלץ לקיים יום אחרי יום כאסיר לשלום משפחתו. כאמור, לקהילה בניו-סקוויר יש דרכים משלה להגיב כלפי גילויי כפירה.

הוא מצא נחמה בתיאור הרגשות הסותרים שה' כבידו עליו בבלוג שהתחיל בתור יומן ב-2003, ותוך זמן קצר מצא דרך הבלוג גם חברה: קהילה הולכת וגדלה של דמויות אנונימיות הגיבו לדבריו והוסיפו כתבים ומחשבות משלהם.

בניו-סקוויר, שולם מספר, אם אשה הולכת לקראתך ברחוב, אתה חייב לחצות את הכביש. עם השנים החיים הכפולים בקהילה המחמירה הפכו יותר ויותר בלתי נסבלים. שולם התאמץ להצית את האמונה בליבו מחדש, או לפחות לגבש לעצמו איזו פילוסופיה שתקל על הסתיי

המשך מהעמוד הקודם

עיים יכולים לעבור מבלי שאדבר". עם הידע והניסיון של המשתתפים הוותיקים יותר וההנחיה העדינה של מייקל ג'נקינס, עובר סוציאלי קליני ומנהל התוכניות באירגון, מנסים למצוא תשובות. "הצרכים מגוונים", מסביר ג'נקינס. "יש לנו את אלו שרק החלו לפקפק באמונות היסוד שלהם, באיך שהם מבינים את תפקידם בעולם, את מערכת היחסים בינם לסביבה הקרובה ועם העולם בכלל. לכל הסוגיות האלו אפשר להתייחס כנושא אחד, אבל אז מגיעות השאלות המעשיות: אם אני מאמין עוד, האם עלי לאמר זאת? למי? מתי? ובעיקר – מה יהיו ההשלכות והאם אני מסוגל לעמוד בהן? ההשלכות: כשבן הקהילה האורתודוקסית מגלה את אובדן אמונתו הדבר מאיים על היחסים עם המשפחה הקרובה וכמובן שעם הקהילה. הוא עלול לאבד משהו יקר. עומק האבדה נע מ'לך, אל תחזור, אנחנו לא רוצים לראות אותך' ל'היינו רוצים להיות איתך בקשר, אבל אל תתגלה ואל תגזור את הפיאות' או 'אולי רק תכבד את השבת?' לאנשים המגיעים ל'פוטספס' יש לרוב קשר עמוק וחזק עם המשפחה והם יעשו הרבה בשביל לשמר אותו. אבל איך עושים את זה, כשאדם עוזב את האמונה והערכים עליהם משפחתו נבנתה ועובר לעולם שהמשפחה אינה מכירה בו ואינה מכבדת?"

המורד החסידי

"לחברה החסידית אין, כמובן, סמכות חוקית לגרש אנשים מביתם: אך הם אוכפים את הנורמות המתבקשות באמצעות תהליך ההרשמה לישיבה, בחירת שידוך, חברות בבית הכנסת, זכויות עליה לתורה או שימוש במקווה, וניצוח מקיף על כל המערכות החברתיות, רשמיות או אחרות... ואז יש גם את עניין החתונה. זוגות חסידיים לא נקשרים על סמך עניין משותף או משיכה הדדית. משפחות צעירות נוצרות במטרה מאד מוגדרת: המשך המסורת וצורת החיים החדה. במקום לאחל לזוג טרי וקורן שאהבתם ותשוקתם זה לזו ישמרו באושר, מברכים אותם בחום על סיכוייהם לגדל 'דורות ישרים ומבורכים', שימשיכו בדרך שסללו אבותיהם. החתונה החסידית, אם כן, מבוססת מעל הכל על התאמה אידיאולוגית. ההסכם המשתמע הוא שהמשפחה תוקם בהתאם לחוקים, למנהגים ולנורמות של הקהילה, ותוסיף לקיימם כל חייה.

מערכת היחסים היא חווה, חווה גם אם ברמז בלבד, שבו שני הצדדים מבינים כי סטייה מה'נורמות מפירה את תנאי העיסקה. גברים או נשים שנואים בעולם החסידי שמפתחים השקפות מנוגדות לדת עומדים עם כן בפני משבר אמיתי. ההשקפות שלהם מסכנות את התנאים הקיימים, ועם גילאי חתונה שנעים בין 18 ל-20, עד שאדם מספיק לפתח תפיסת עולם קצת יותר רחבה, 'התנאים הקיימים' כוללים לרוב כמה ילדים, שרשומים לישיבות בעלות שם ושזורים בדינמיקה חברתית נוחה. ההרס שעלול לבוא כתוצאה מביטוי השקפות מתנגדות – בעיקר אם זהו ביטוי של התנגדות בפועל, כמו אי ציות לחוקי השבת או הכשרות – הוא מספיק בכדי להרתיע את הנפשות האמיצות ביותר מהתנגדות גלויה."

הדברים הללו לקוחים מתוך הבלוג של "המורד החסידי", יומן אינטרנטי שהפך לנקודת התייחסות תרבותית בתנועה של יוצאי החסידות.

כבר יותר משבע שנים ששולם דין, חסיד לשעבר ובעל משפחה של ארבעה ילדים, מנהל בלוג שמתאר את מאבקיו עם האמונה והחברה החסידית. חמש מתוך שבע השנים היו בסתר, בהן הוא חי כאחד החסידים בקהילה המחמירה שבניו-סקוויר, מערבית לעיר ניו-יורק, וקיים למראית עין את כל ההלכות והמנהגים של אדם מאמין.

"מרבית חיי באמת הייתי מאמין אדוק. אהבתי את היהדות ואת סגנון החיים הדתי. אהבתי את רגעי האמונה האקסטטית שהיו תכופים בחיי ומוכנים בחיי הקהילה. היו שאלות, אך נזהרתי מלהעמיק בהן. בחסידות, יש את העיקרון של 'אמונה פשוטה' – אחד מהרבנים המוקדמים קבע שיש להאמין 'ללא שכל וללא הגיון כלל', כלומר 'אל תחשוב. תרגיש!' עבודה שבלב. ואהבת את אדוני אלוקיך: באמת אהבתי אותו בכל ליבי". כנהוג, כשהגיע לגיל 18 מצאו הוריו של

עורך דין ארז אליהו

הכתובת שלך להשקעות נדל"ן מניבות
בישראל וארה"ב
וטיפול בתיקים משפטיים בישראל

אני משוכנע שהיא תניב לו רווח נאה".
מה השקפתך לגבי שוק הנדל"ן כיום?
"יש היום הזדמנויות שלא יסולאו בפז. יש
היום במנהטן כמויות של נכסים שנמצאים
בפריים לוקיישן ועומדים בפני כניסת
נכסים. מערכת הקשרים שלנו עם הבנקים
חוסכת ללקוחות שלנו את מסכת היסורים
שכרוכה בתהליך הפור-קלוז'ר. אפשר
לקנות היום נכסים בניו-יורק ב-40-60
סנט על הדולר. מי שיש לו היום מזומנים
הוא מלך. יש היום חלון הזדמנויות שלא
יחזור, לדעתי, עוד ארבעים שנה".

על מה אתה מבסס את העמדה הזו?
"על סמך מה שאירע במשבר התעשייתי
שהתרחש בשנות השלושים. כשמתכלים
מי הן המשפחות העשירות היום בנדל"ן,
רואים שמדובר במשפחות שקנו נדל"ן
בתקופת המשבר. אותו דבר קורה היום.
הבנקים מחזיקים ברשימות של נכסים
שלא יצאו לשוק והם נושאים ונותנים עם
משקיעים גדולים.

זאת אחת הסיבות שהקמנו את קבוצת
הרכישה מישראל, שמאפשרות גם למי
שרוצה להשקיע 300,000 דולר בנדל"ן,
לעשות זאת ולראות תשואה. יש לנו חבר
שעוסק בנדל"ן בתל-אביב והוא אמר
לנו, שהוא מכיר המון ישראלים שמתים
להשקיע בניו-יורק. הם מבינים שזה הזמן,
אבל לא יודעים איך לנצל את ההזדמנות.
גם בניו-יורק יש ישראלים שמוצאים את
עצמם באותו מצב".

פרטים נוספים

ניתן לקבל

בעלפונים:

646-201-5529

1-888-484-5058

כתובת המשרד:

28 west 27 street #501

New York, NY

www.eliahulaw.com

סידות, בתור היחיד בתחום שיועד איך רברים
באמת אמורים להיראות. הפיאות והזקן מקנים
לי אמינות מקצועית".

הזכות לבחור

מעבר לסיוע חירום ולקבוצת התמיכה, פור
טספס מציע ברמת התמיכה הפסיכולוגית גם
הנחיות להורים, יעוץ משפחתי וזוגי וטיפול
פסיכולוגי קליני למעוניינים. ברמת הסיוע
הטכני יש במטה תוכניות "מנטור", מתנדבים
שמעניקים הנחיה אישית צמודה, ביחוד בכל מה
שנוגע ללימודים. מייקל ג'נקינס מונה את צור
רות התמיכה: "יש מעבדת מחשבים עם תוכניות
לימוד למבחני הכניסה לקולג'. אנחנו מפתחים
עכשיו תוכנית שתציע למשתתפים אינטרנשיפ
בתחומים שמעניינים אותם. במטה מתקיימים
שיעורים בטכנולוגיה, מדע, כתיבת קורות חיים,
הכנה לראיונות עבודה. יש גם שיעורים בזור
גיות וחינוך מיני, כי רבים לוקים באינפורמציה
חיונית בקשר לאנטומיה או יחסים אינטימיים,
לדוגמה, איך מונעים הריון".

מרגע הקמתו בדצמבר 2003 ועד היום פור
טספס סייע לקרוב ל-600 יהודים במעבר שלהם
לעולם החילוני. עבור כמה הוא סיפק כתף ירי-
דותית להישען עליה בתקופה קשה; עבור אחרים
היה גלגל הצלה.

600 איש. עבור חלק גדול מבני הקהילה
אותה עזבו אלו מאות בנות ובנים יהודים שאב-
דו, נעקרו מהאורגניזם החי של היהדות, ילדיהם
שעברו לגור בחלל החיצון. יש קולות שאומרים:
אולי אפשר היה להציל אותם! אם היו פונים
למקום אחר במקום לפוטספס, לרבי או למדריך
נוער דתי, אולי היינו מוצאים דרך להשאיר
אותם איתנו וברכות הימים זה היה עובר להם.
לא היינו צריכים לראות את הכיסא הריק ליד
שולחן השבת.

"יש כאלו שחושבים עלינו כסוג של שטן,
שמאכיל את ילדיהם בכוח שרימפס ביום שישי
בערב", מייקל מתלוצץ. "אבל שכשארם מחליט
ללכת, וברור שהוא עומד לעזוב ממילא וה-
משפחה אינה יכולה לעצור בעדו אבל היא לא
מסוגלת לעזור לו, אני מאמין שאו הם שמחים
שאנחנו שם".

הקונפליקט מגולם בבהירות בראיון רדיו
אותו קיימו מלכי ומייקל ב-2009 עם המנחה
הרתי זאב ברנר. מהשאלה הראשונה ברור שה-
צדדים אינם חברים.

זאב: "אני מבין שעזרתם עד היום ל-500 איש
לעזוב את הדת".

מלכי: "ובכן, עזרנו ל-500 איש שהגיעו אלי-
נו מסיבות שונות. זה לא מדויק להגיד שאנחנו
עוזרים דווקא לעזוב". והיא ממשיכה בפירוט
שירותי האירגון.

זאב: "טוב, אם הם באים אליכם רק בשביל
לשפר את ההשכלה שלהם, אני לא רואה בזה
בעיה, זה שירות נחוץ".

מייקל מתערב: "הם באים אלינו לשאול שא-
לות עקרוניות, באווירה שאינה שיפוטית או מג-
מתית, בחברת עמיתים עם שאלות דומות. אנחנו
לא אומרים להם להיות לא דתיים... אנחנו נות-
נים להם מקום בו הם יכולים לשאול את עצמם
מה הם רוצים לבחור".

שיחת טלפון ממאזין כעוס מגלה שבאירוע
של פוטספס הוגש מזון לא כשר לצד מנות כש-
רות למהדרין. אבל למה שיהיה שם אוכל לא
כשר, מתרעם זאב, כשיש היום מזון כשר באיכות
ובמבחור מעולים? אפילו אירגונים יהודים לא
דתיים, כמו UJA, מסכימים לסטנדרט הבסי-
סי של כשרות. אתם לא חושבים שאתם שולחים
להם את המסר הלא נכון? אם אתם מנסים לע-
זור לאנשים להשאר ביהדות, מה הבעיה להגיש
כשר?

מלכי, קולה מתוח אך נחוש, מנסה להסביר
שוב: אנחנו לא מנסים לגרום להם להישאר ולא
מנסים לגרום להם לעזוב, אנחנו מנסים לתת
להם לבחור ולעזור בכל בחירה שיעשו.

מאזינים נוספים מתקשרים ומתלוננים. למה
שטריפה תהיה אפילו אפשרות? איזו זכות מור-
סרית יש למלכי, אחת שעזבה את הדת, להר-
עיל את החלטות ילדיהם? למה בכלל נותנים לה
לדבר בערוץ רדיו דתי? הדיון מתלהט, ומלכי
מתקשה לסיים משפט.

"יש לי דבר אחד להגיד למאזינים", מיי-
קל אומר בקול רך ושקט נופל על האולפן: "יש
לכם את הזכות לבחור. אם יש לכם שאלות,
אם אתם צריכים עזרה אנחנו ב-212-253-0890".

כלי מכות נאלץ ללמוד. הוא עשה את זה טוב
וזכה להכרה כ"תלמיד חכם".

בשובו לניו-יורק בגיל 18 שורד, כראוי לבנו
של אדמו"ר ותלמיד חכם, לנערה אדוקה ממש-
פחה אדוקה. בבית משלו, חופשי לראשונה מפיי-
קוח הוריו או מוריו, אליעזר החל מיד לחקור את
העולם סביבו. היות ובנו של אדמו"ר לא צריך
לדאוג לכסף הוא היה חופשי להסתובב בעיר,
לנהל שיחות ארוכות עם עובדי אורח, לשהות
בספריות ובתי קולנוע, וגם בפאבים, מועדני ריי-
קורים, מועדוני סטרפטיז.

בגיל עשרים, תוך ויכוח תיאולוגי עם חש-
פנית אתאיסטית, התוודע לראשונה לתאוריית
האבולוציה: "היא הייתה כל כך משוכנעת. לא
יכולתי להפריך את הטיעונים שלה וגם לא הצ-
לחתי לשכוח אותם". הוא החל ללמוד את הנושא
בכדי להוכיח לעצמו את צדקתו, אבל: "הונכתי

”

לאנשים המגיעים

ל'פוטספס' יש לרוב

קשר עמוק וחזק עם

המשפחה והם יעשו

הרבה בשביל לשמר

אותו. אבל איך עושים

את זה, כשאדם עוזב

את האמונה והערכים

עליהם משפחתו

נבנתה ועובר לעולם

שהמשפחה אינה מכירה

בו ואינה מכבדת?

שהגויים משוגעים, כי הם מאמינים שהעולם
קיים ביליוני שנים, בעור שעובדה היא שהוא
קיים רק 5000 שנה. מצאתי שהמשוגעים זה
אנחנו, ושאנחנו לא יודעים מה זאת "עובדה":
זה לא משהו שרבי חכם אמר לנו! זה מה שניתן
להוכיח באמצעים מדעיים".

אליעזר התנער מהדת ב"אימה מהולה בהקלה.
אימה - כי כל מה שידעתי על החיים היה שגוי.
אין מי ששומר עלי, אין למי להתפלל. הקלה,
כי סוף סוף הייתי חופשי". אך יחד עם האת-
איזם החדש שלו, עדיין סוחפת את לווז תחושה
חולפת ש"אלוהים עומד מאחורי ומסתכל מעבר
לכתף שלי, שופט אותי בשקט בזמן שאני מת-
כחש לקיומו".

הוא פנה לפוטספס בפעם הראשונה עוד כש-
היה נשוי וחי בקהילה החסידית, אבל האירגון
סירב לקבל אותו.

"הרבה מהמשתתפים בפוטספס הם חסויים,
חיים בקהילה, בעלי משפחות", מסביר טברסקי.
"יש להם הרבה מה להפסיד אם יתגלו. אולי שעם
השם 'טברסקי' הם חששו שאני מרגל".

בפעם השניה שפנה לאירגון, בבגדים חילו-
ניים מרופטים אך עדיין בזקן ופיאות, בלי דירה,
עבודה או כסף לאוכל, הבינו מיד את חומרת
המצב. "הם סיפקו לי דירה לחצי שנה באיסט
וילאג'. הם גיבו אותי כלכלית עד שהסתדרתי.
מעבר לגלגל ההצלה המיידית, הקבוצה הבחירה
לי הרבה דברים. היום אני כבר לא נשען עלי-
הם כלכלית, אבל הם עדיין האנשים היחידים
שמסוגלים להבין מאיפה אני מגיע ועם מה אני
מתמודד".

אליעזר טברסקי מתפרנס היום כשחקן וסר-
פר לעת מצוא. הזקן והפאות, פעם סמל למסורת
אמיצה ולחיבור בין יהודי לאלוהי, משמשים את
לוזר באופן שונה:

"אני משחק בתפקידים יהודיים, ורוצה להיות
יעוץ תרבותי לסרטים והצגות שעוסקים בח-